

**АВТОРСЬКИЙ ПОГЛЯД
НА АКТУАЛЬНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПИТАННЯ**

УДК 811.161.2: 81'36

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTR.2018.37.141-156>

Андреева Т.М.

**КОМУНІКАТИВНА ГРАМАТИКА В СУЧАСНІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОДИДАКТИЦІ**

***Анотація.** У статті розглянуто поняття комунікативної граматики в її зв'язках з українською лінгводидактикою. Установлено, що нинішній етап вивчення численних проблем лінгвістики характеризується їхнім розглядом у когнітивно-комунікативному ракурсі. З'ясовано, що сучасним навчальним цілям та психолого-педагогічним ідеям сьогодення найбільше відповідає саме застосування комунікативно-діяльнісного підходу. Комунікативну граматику визначено як сферу поєднання системного представлення граматики та аналізу тексту. З'ясовано основний її об'єкт і мету. Констатовано невисокий рівень лінгводидактичної розробленості кола питань, що лежать у площині зацікавленостей комунікативної граматики.*

***Ключові слова:** комунікативна лінгвістика, комунікативна граMATика, лінгводидактика, когнітивно-комунікативна парадигма, лінгвосистема, прагмалінгвістика, семантика, текст.*

***Інформація про автора:** Андреева Тетяна Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

***Електронна адреса:** andreevatm@ukr.net.*

Tetyana M. Andreyeva

**COMMUNICATIVE GRAMMAR
IN MODERN UKRAINIAN LINGUODIDACTICS**

***Abstract.** This article examines the notion of communicative grammar in its relations with the Ukrainian linguodidactics. This problem is related to the language competence, which serves as a component of*

communicative competence. The present stage of studying the numerous problems of linguistics is characterized by the fact that they are considered in a cognitive-communicative perspective. The fact of the establishment of a cognitive-communicative paradigm in modern linguistics leads to the foreground of the study, which uses the functional description of the language system and its constructive units. Application of the communicative-activity approach corresponds most closely to modern educational goals and psycho-pedagogical ideas of the present, as it creates the preconditions for the active formation of communicative competences among students, serving as the main goal of standardized language education at all levels. The communicative approach to the study of the linguistic system demonstrates the applicable nature, because it involves mastering the linguistic material as an action: acquisition of the lexical and grammatical system of language based on their communicative importance. The specificity of modern research in the field of grammar was the emergence of various types of grammar (generative grammar, communicative grammar, functional grammar). Communicative grammar is one of the areas of language learning, which combines the systematic representation of grammar and text analysis (as part of this, there is a broad term in grammar, it also includes the lexical semantics). Significant linguistic units were in the focus of the study of communicative grammar in connection with the communicative activity of the speaker. The main object of this science is the text, and its purpose is the justification of the specific text and each of its components, the creation of an explanatory model of the grammatical system (that is the definition of functional and semantic specificity of grammatical units, the identification of functional and semantic principles that underpin the organization of the grammatical system). In our opinion, the linguo-didactic elaboration of a range of issues that lie in the sphere of interest in communicative grammar is still rather small. The development of the theory of communicative grammar itself in Ukrainian linguistics, and its linguistic and pedagogical elaboration, is, in large part, a matter of scientific and methodological perspectives.

Keywords: *communicative linguistics, communicative grammar, linguodidactics, cognitive-communicative paradigm, linguistic system, pragmalinguistics, semantics, text.*

Information about the author: *Andreyeva Tetyana Mychajlivna – PhD, associate professor; associate professor of the department of stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.*

E-mail: *andreevatm@ukr.net.*

Андреева Т.М.

КОММУНИКАТИВНАЯ ГРАММАТИКА В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ ЛИНГВОДИДАКТИКЕ

***Аннотация.** В статье рассмотрено понятие коммуникативной грамматики в ее связях с украинской лингводидактикой. Установлено, что эта проблематика связана с языковой компетентностью, выступающей компонентом общей коммуникативной компетентности. Констатируется, что нынешний этап изучения многочисленных проблем лингвистики характеризуется тем, что они рассматриваются в когнитивно-коммуникативном ракурсе. Факт утверждения в современной языковедении когнитивно-коммуникативной парадигмы на передний план выводит исследования, в которых применено функциональное описание языковой системы и ее конструктивных единиц. Выяснено, что современным учебным целям и психолого-педагогическим идеям наиболее соответствует именно применение коммуникативно-деятельностного подхода, так как это создает предпосылки для активного формирования у учащихся коммуникативной компетенции, выступающей главной целью, стоящей перед стандартизированным языковым образованием на всех уровнях. Коммуникативный подход к изучению лингвосистемы демонстрирует отчетливо прикладной характер, так как предполагает овладение языковым материалом как действие: усвоение лексической и грамматической системы языка с учетом их коммуникативной (речевой) важности. Акцентировано, что спецификой современных исследований в области грамматики стало появление разнотипных грамматик (генеративная, коммуникативная, функциональная). Коммуникативная грамматика является одним из направлений изучения языка, в котором происходит сочетание системного представления грамматики и анализа текста (грамматику в рамках этого направления понимают широко, сюда же включается и лексическая семантика). Установлено, что в фокусе изучения коммуникативной грамматики оказались значимые языковые единицы в связи с коммуникативной деятельностью говорящего. Основным объектом этой науки признается текст, а целью – обоснование конкретного текста и каждого его компонента, создание объяснительной модели грамматической системы (то есть определения функционально-семантической специфики грамматических единиц, выявление функционально-семантических*

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

принципов, лежачих в основі організації граматической системи).
Констатировано, что лингводидактическая разработанность круга вопросов, лежащих в плоскости заинтересованностей коммуникативной грамматики, еще довольно незначительна. Разработка самой теории коммуникативной грамматики в украинской лингвистике, и ее лингводидактическая обработка – это во многом вопрос научной и методической перспективы.

Ключевые слова: коммуникативная лингвистика, коммуникативная грамматика, лингводидактика, когнитивно-коммуникативная парадигма, лингвосистема, прагмалингвистика, семантика, текст.

Информация об авторе: Андреева Татьяна Михайловна – кандидат филологических наук, доцент; доцент кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Электронный адрес: andreevatm@ukr.net

Сьогодні є очевидним, що серед актуальних проблем сучасної середньої та вищої школи чільне місце займає потреба виховання мовної культури, створення передумов, що спонукали б учнів та студентів здійснювати кроки у напрямку вільного володіння мовною системою та її ресурсами, формування навичок, що гарантували б уміння якісно спілкуватися (не тільки говорити, але й слухати співрозмовника), дискутувати, репрезентувати свої погляди шляхом використання найбільш виразних і дієвих мовних засобів. Для досягнення цього суб'єкт навчального процесу має оволодівати всіма підсистемами мови (граматичною, лексичною, фонетичною, орфографічною) комплексно [16]. Інакше кажучи, він мусить демонструвати мовну компетентність – тобто володіти системними знаннями мови, знати її норми, правила, а також закономірності, які визначають специфіку її функціонування в різних сферах суспільного життя. Своєю чергою мовна компетентність виступає компонентом комунікативної компетентності, яка "розглядається як сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах та з різними комунікантами, а також уміння їхнього ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта і

адресата" [6]. До комунікативної компетентності належить певна сукупність знань, умінь та навичок, які дають змогу ефективно здійснювати комунікативний процес [13].

Проблематика мовної культури ніколи не залишалася поза увагою науковців (як лінгвістів, так і методистів). Про це свідчать праці О. Біляєва, М. Жовтобрюха, В. Русанівського, М. Пилинського, А. Коваль, Н. Бабич, С. Єрмоленко, Л. Мацько, В. Мельничайка, С. Карамана, А. Каніщенко, Т. Симоненко, Л. Паламар, Т. Донченко, М. Пентилюк, А. Загнітка, М. Плющ, Л. Струганець, Л. Барановської, Л. Головатой, В. Каліш, Т. Рукас, В. Усатого та ін. Лінгводидактичні засади навчання мови розробляли А. Супрун, А. Богуш, О. Хорошковська, А. Пашковська та ін. Однак існує ще низка нерозглянутих питань. До таких належить і висвітлення проблематики комунікативної граматики в сучасній українській лінгводидактиці. Отже, мета статті – з'ясувати поняття комунікативної граматики, визначити її місце в системі граматичних наук та виявити ступінь зацікавленості нею в українських лінгводидактичних розробках.

Нинішній етап вивчення численних проблем лінгвістики характеризується тим, що вони розглядаються в когнітивно-комунікативному ракурсі [4, с. 1]. На відміну від старої механістичної, нова когнітивно-комунікативна парадигма ґрунтується на ідеях постмодернізму та постструктуралізму, не на філософії раціоналізму. "Це означає, що в антропоцентричному підході, за збереження його функціональності, експланаторності та експансіонізму, принцип інтерпретаціоналізму замінюється принципом соціального конструкціонізму" [15, с. 133]. Факт утвердження в сучасному мовознавстві когнітивно-комунікативної парадигми на передній план виводить дослідження, в яких застосовано функційний опис мовної системи та її конструктивних одиниць. Саме в межах когнітивно-комунікативного підходу стає можливим усебічне дослідження категорійної системи української мови і аналіз її на тлі міжрівневої взаємодії [9].

Якщо вести мову про українську лінгводидактику, то варто зазначити, що це – наука, у сфері зацікавленостей якої перебувають зміст, форми, принципи, способи та засоби навчання української мови як рідної і як державної; вона визначає, що навчання української мови здійснюється в таких аспектах, як особистісний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний, компетентнісний, функціонально-стилістичний тощо [10, с. 124].

Сучасним навчальним цілям та психолого-педагогічним ідеям сьогодення найбільше відповідає саме застосування комунікативно-діяльнісного підходу, тому що це створює передумови для активного формування в учнів комунікативної компетенції, яка виступає головною метою, що стоїть перед стандартизованою мовною освітою на всіх рівнях. Теоретичні засади комунікативно-діяльнісного підходу сформовані синтезом загально-методичних положень, узятих з кількох суміжних наукових дисциплін. Це: а) *комунікативна лінгвістика* (займається вивченням загальних законів спілкування, структури мови в комунікативних процесах, взаємодією лінгвальних та екстралінгвальних засобів комунікації, визначеності організації та використання мовного коду ситуативними явищами, що визначає її прикладний характер у системі лінгвістичних дисциплін); б) *лінгвістика тексту* (розглядає текст як форму функціонування лінгвосистеми, а використання саме різнотипних навчальних текстів – результату мовленнєвого спілкування як усного, так і писемного – у сучасній лінгводидактиці вважається одним з найефективніших шляхів реалізації комунікативно-діяльнісного підходу); в) *теорія мовленнєвої діяльності* (мовлення тлумачить як мотивовану, цілеспрямовану й активну діяльність, вивчає мотиви цієї діяльності, функції, її зв'язки з мисленнєвими процесами; вивчає, як розвивається мислення засобами мови та мовлення, як на ньому позначаються процеси створення та сприйняття повідомлень; розглядає механізми породження мовлення, його різновиди; досліджує ефективні механізми, за допомогою яких відбувається оволодіння рідною та іноземними

мовами). Комунікативний підхід до вивчення лінгвосистеми демонструє виразно прикладний характер, тому що передбачає оволодіння мовним матеріалом як дію: засвоєння лексичної та граматичної системи мови з огляду на їхню комунікативну (мовленнєву) важливість [2].

Як навчальний курс комунікативна лінгвістика об'єднує розділи, пов'язані з: "а) природою, компонентами і формами комунікації (зокрема, комунікацією як діяльністю, основними законами комунікації, тенденціями розвитку сучасного спілкування, каналами комунікації, вербальними та невербальними компонентами спілкування, контекстом і ситуацією спілкування, зворотним зв'язком у спілкуванні тощо); б) складниками комунікативного акту в міжособистісному спілкуванні: мовним кодом (дискурсом, текстом, мовленнєвим жанром, мовленнєвим актом, повідомленням), елементами інших знакових систем (жестами, мімікою, позами, інтонацією, темпом мовлення та ін.), ситуативними елементами комунікації (регістром, тональністю, атмосферою спілкування тощо); в) породженням і сприйняттям мовлення, а також причинами, механізмами і типами комунікативних невдач; г) складниками комунікації, пов'язаними з риторикою мовлення (стилем спілкування, комунікативно-риторичними властивостями мовлення, функціональними стилями мовлення тощо); г) проблемами міжкультурної та інших типів комунікації (соціалізацією особистості, універсальним та ідіоетнічним у спілкуванні, комунікативними стереотипами, комунікативними табу тощо); д) практичними аспектами аналізу комунікативних ситуацій (складниками комунікативного паспорта учасників спілкування, комплексним комунікативним аналізом конкретних ситуацій спілкування та ін.). Отже, комунікативна лінгвістика – розділ сучасної гуманітарної сфери знань, який органічно синтезує лінгвістичні, психологічні, філософські, логічні та інші підходи до живої людської мови у спілкуванні" [3].

Специфікою сучасних досліджень у царині граматики стала поява різнотипних граматик (генеративна, комунікативна,

функціональна). Важливе практичне застосування – і для глибшого вивчення будови мови, і для її прикладних аспектів (зокрема й лінгводидактики) – отримали граматики останнього типу [14]. А. Загнітко, демонструючи глибоке занурення у проблематику сучасної граматичної теорії, виділяє в ній питання традиційного / нетрадиційного характеру. До нетрадиційних проблем граматики, актуалізація яких відбувається на нинішньому етапі становлення граматичної теорії, науковець зараховує ті, що мають безпосередній зв'язок з процесами формування граматик нового типу, серед яких можна згадати ті, що вже набули поширення (*функціональна* (О. Бондарко, В. Храковський, Н. Слюсарєва, І. Вихованець), *комунікативна* (Г. Золотова), *функціонально-комунікативна* (М. Всеволодова), *відмінкова* (Є. Клобуков), *рольова*, або *актантна* (Л. Теньєр, Ч. Філлмор, Й. Андерш), *конструктивна* (М. Луценко), *ідеографічна* (І. Милославський), *ономасіологічна* або *семасіологічна* (Є. Клобуков), а також ті, про появу яких було лише заявлено і розпочато активну роботу (*валентна* (Ю. Долгов, Т. Масицька), *природна* (Р. Ван-Валін) та ін.) [7].

Важливими виступають також проблеми, пов'язані з концептуальним розмежуванням таких аспектів граматики, як ономасіологічний та семасіологічний. Актуальністю позначене також і виформування "граматики адресанта і граматики адресата", які завжди матимуть суттєві відмінності. Саме на це спрямовані й недавні спроби створення комунікативних граматик (Г. Золотова, М. Всеволодова та ін.). Праці цих науковців послідовно демонструють "визначення ракурсів речення, напрямів їхніх мовленнєвих модифікацій та пристосувань, окреслення регістрів звучання. І в цьому разі, поза всяким сумнівом, слід вести мову про інтерпретативну сутність реченнєвої структури і навантаження останньої мовцем відповідно до комунікативно-ситуативних завдань та їхнього належного прочитання адресатом" [7].

Комунікативна граматика є одним із напрямків вивчення мови, в якому відбувається поєднання системного представлення граматики та аналізу тексту (граматику в межах

цього напрямку розуміють широко, сюди ж включається й лексична семантика). У фокусі вивчення комунікативної граматики опинилися значущі мовні одиниці у зв'язку з комунікативною діяльністю мовця. Основним об'єктом цієї науки визнається текст, а метою – обґрунтування конкретного тексту й кожного його складника, створення пояснювальної моделі граматичної системи (тобто визначення функціонально-семантичної специфіки граматичних одиниць, виявлення функціонально-семантичних принципів, що лежать в основі організації граматичної системи). Виникнення комунікативної граматики як нової галузі вивчення мови припадає, як відомо, на другу половину ХХ століття. Відтак основними її ідеями виступають: 1) визнання тривимірного характеру мовного знака (єдність значення, форми та функції); 2) запровадження поняття "синтаксема" (мова йде про синтаксичну форму слова), яку слід розуміти як мінімальну тривимірну синтаксичну одиницю; 3) запровадження поняття "ізосемія" (тобто відношення, наявне між семантичним розрядом лексеми та частиномовним значенням словоформи, яка здійснює оформлення цієї лексеми); 4) визнання факту принципової двоскладності моделі речення та наявності в синтаксичній системі можливості вираження підмета непрямыми відмінками (*"Мені сумно від призначення Шуфрича міністром"* (Ющ), *"Спочатку людині стає не по собі, її морозить, виникає слабкість у всьому тілі і наростаючий біль у м'язах"* (Грип), *"Вінницьке ТТУ – грошей "кури не клюють"?* (Вінн); 5) запровадження поняття синтаксичного поля речення, що дає змогу поділити синтаксичні структури на: а) вихідні (ізосемічні, центральні) та похідні (модифікації ізосемічні, периферійні); б) монопредикативні (прості, неускладнені) та поліпредикативні. Семантичний план таких словесних категорій, як вид, спосіб, час та особа, в теорії комунікативної граматики зазнала текстової інтерпретації, що дало змогу висунути три ідеї комунікативно-граматичного аналізу тексту: 1) *комунікативний реєстр мовлення* (модель мовленнєвої діяльності, детермінована точкою зору мовця та його комунікативними інтенціями, що являє собою результат

семантичного узгодження значущих одиниць різних рівнів); 2) *модель суб'єктної перспективи висловлювання і тексту* (егоцентричний, прагматичний вимір тексту); 3) *таксис*, який розуміють як техніку міжпредикативних зв'язків, що ґрунтується на збігові або незбігові двох предикативних (пропозиційних) одиниць за кожною із трьох предикативних категорій – модальності, часу й особи (категоріально-граматична техніка зв'язності тексту). З метою здійснити цілісний аналіз тексту у межах комунікативної граматики запропоновано модель чотирьох ступенів інтерпретації тексту: 1) мовні моделі (мовні засоби); 2) мовленнєві моделі (комунікативні реєстри мовлення); 3) тактика тексту (композиційні структури); 4) стратегія тексту. Комунікативна граMATика перебуває у зв'язках із такими науковими напрямками: а) *поетика художнього тексту* (В. Виноградов, М. Бахтін, Ю. Тинянов); б) лінгвістична прагматика (увага до особистості мовця); в) *структурне літературознавство*, де використовуються граматичні категорії для інтерпретації тексту (Р. Якобсон, Я. Мукаржовський, Ц. Тодоров); г) *наратологія* (І. Кожевникова, В. Шмід), г) *інтерпретаційна семантика* (Е. Падучева); д) *семіотика мистецтва* (Ю. Лотман, Б. Успенський) [8].

Комунікативну граматику відтак називають активною, або продуктивною. В активній граматиці, отже, групування мовних засобів спирається на універсальні змістові категорії, типові значення. Згаданий набір типових значень наявний у свідомості кожного індивіда (якою б мовою він не спілкувався). Щоб виразити значення (наявність – відсутність, можливість – неможливість, кваліфікація, прохання тощо) лінгвосистема має набір мовних засобів. Дослідження лінгвальних явищ у межах активної граматики відбувається, таким чином, у напрямку від значення до форми, а не навпаки, як зазвичай це відбувається в традиційних граMATиках [1].

Лінгводидактична розробленість кола питань, що лежать у площині зацікавленостей комунікативної граматики, на нашу думку, ще доволі незначна. Деякі дотичні питання розглядалися

у низці лінгводидактичних джерел. Так, 1993 року у видавництві "Либідь" вийшов друком підручник І. Вихованця "Граматика української мови. Синтаксис", адресований студентам філологічних факультетів вишів. У ньому розглянута значна кількість основних питань синтаксису сучасної української мови (типи синтаксичних одиниць та їхні функції, синтаксичні зв'язки, семантико-синтаксичні відношення). Інтерпретація низки синтаксичних явищ здійснена крізь призму функціональної теорії. Системний підхід продемонстровано для викладу аспектів вивчення синтаксичних одиниць і насамперед речення. Висвітлено структурування парадигм речення, а також його формально-синтаксичну, семантико-синтаксичну і комунікативну організацію. Зроблено детальний аналіз сукупності синтаксем як мінімальних синтаксичних одиниць, функціонування словосполучень тощо [5].

Однією з найпомітніших лінгводидактичних спроб розглянути проблематику комунікативної лінгвістики є підручник Ф. Бацевича "Основи комунікативної лінгвістики". Адресований він студентам вищих навчальних закладів, учителям-словесникам, також може прислужитися фахівцям із публік рілейшнз, менеджменту, реклами. Підручник позиціонується як "перший в Україні". Спираючись на позиції сучасної науки про мову, автор систематизовано розглянув низку найактуальніших проблем комунікативної лінгвістики, показав її предмет, завдання, категорії, методологію, загальні закони мовного спілкування, організацію засобів мовного коду тощо. Особливу увагу зосереджено на власне мовних елементах комунікації. Залучено найновіші гіпотези, сформовані в межах таких галузей, як когнітивна лінгвістика, прагмалінгвістика, психолінгвістика, теорія мовленнєвої діяльності. Наведено також зразки аналізу комунікативних ситуацій, подано спеціальні запитання та завдання, що сприятимуть глибшому засвоєнню матеріалу, оволодінню основними законами міжособистісного спілкування [3].

Як відомо, сьомий розділ в аналітичному огляді "Актуальні напрями сучасної лінгвістики" О. Селіванової, який

адресований студентам, аспірантам, викладачам, має назву "Сучасна комунікативна лінгвістика". У ньому висвітлено такі поняття, як мовна комунікація, прагмалінгвістика, теорія мовленнєвих актів, типологія мовних особистостей та ін. [12].

2004 року побачив світ навчальний посібник цього ж автора "Основи лінгвістичної теорії тексту і комунікації". На його сторінках з урахуванням різних аспектів діалогічності (серед яких – онтологічний, культурно-семіотичний, інтерактивний, мовний та внутрішньотекстовий) представлено інтеграційну теорію текстової комунікації. Автор пропонує свою модель текстової комунікації, в основу якої покладено ідею діалогічності гуманітарного пізнання М. Бахтіна. Також подано опис семіотичних розробок Московсько-Тартуської школи, охарактеризовано положення актуальної психолінгвістики, лінгвопрагматики, герменевтики, теорії тексту тощо. Автор винесла на розгляд нову типологію текстово-дискурсивних категорій, представила методiku аналізу когнітивної карти тексту і дискурсу, подала відомості про методи діалогічної інтерпретації тексту [11].

Як видно з наведеного аналізу, і розробка самої теорії комунікативної граматики в українській лінгвістиці, і її лінгводидактичне опрацювання – це багато в чому питання наукової та методичної перспективи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Активная грамматика. *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. Москва : Издательство ИКАР, 2009. URL: https://methodological_terms.academic.ru/51.
2. Бабій І. Комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення рідної мови у професійно-технічних навчальних закладах. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/6510/1.doc.pdf>
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : 2-е вид., доповн. Київ : Академія, 2009. 376 с. URL: <https://academia-rc.com.ua/product/123>
4. Белозорова О. М. Дискурсивні властивості мовленнєвого акту натякання (на матеріалі сучасної німецької мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2007. 20 с.

5. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник. К. : Либідь, 1993. 368 с.
6. Гуменна І. Р. Комунікативна компетентність як одна із складових професійної культури майбутніх лікарів. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/377/1.pdf>
7. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії: Монографія: Вид. 2-ге, випр. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 219 с. URL: <https://lektsii.org/5-43710.html>
8. Золотова Г. А., Онипенко Н. К. Коммуникативная грамматика. *Большая российская энциклопедия*. URL: <https://bigenc.ru/linguistics/text/2085636>
9. Костусяк Н. М. Категорія способу як міжрівнева комунікативна категорія. URL: <http://esnuir.cenu.edu.ua/bitstream/123456789/1019/1.pdf>
10. Пентилюк М. Розвиток української лінгводидактики в контексті державного стандарту базової і повної освіти в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. Вип. 50. С.123–130.
11. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: монографическое учебное пособие. Київ : Брама, Изд-во Вовчок О. Ю., 2004. 336 с.
12. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ : Видавництво Українського фітосоціологічного центру, 1999. 148 с.
13. Стеценко Н. М. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/2187/1.pdf>
14. Темник Г. Д. Функціональна граматика української мови: завдання та наукові теорії створення. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2013/funktsionalna-hramatyka-ukrajinskoji-movyzavdannya-ta-naukovi-teoriji-stvorennya/>
15. Хорошилова В. М. Методологія дослідження стратегії завдання образи в німецькомовному інтернет-дискурсі. *Записки з романо-германської філології*. Вип. 2 (33). 2014. С. 132–140.
16. Ямшинська Н. В. Навчання граматичного матеріалу на заняттях з іноземної мови. URL: <http://intkonf.org/yamshinska-n-v-navchannya-gramatichnogo-materialu-na-zanyattyah-z-inozemnoyi-movi/>

ДЖЕРЕЛА

(Вінн) – Вінницьке ТТУ – грошей "кури не клюють"? URL: <http://svobodaslova.in.ua/news/read/722>

(Грип) – Грип та його ускладнення. URL: <http://hudorba.pp.ua/2015/05/28/grip-ta-jogo-uskladnennya/>

(Ющ) – Ющенко: Мені сумно від призначення Шуфрича міністром. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/281349-yushchenko-meni-sumno-vid-priznachennya-shufricha-ministrom>

REFERENCES

1. Azimov E.G., Schukin A.N. *Active Grammar* [Aktivnaya grammatika]. Novyy slovar' metodicheskikh terminov i ponyatiy (teoriya i praktika obucheniya yazykam). M. : Izdatel'stvo IKAR, 2009. URL: https://methodological_terms.academic.ru/51.

2. Babiy I. *Communicative-activity approach to the study of the native language in vocational schools* [Komunikatyvno-diyal'nisnyy pidkhdid do vyvchennya ridnoyi movy u profesiyno-tekhnichnykh navchal'nykh zakladakh]. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/6510/1.doc.pdf>

3. Batsevych F. S. *Basics of communicative linguistics* [Osnovy komunikatyvnoyi lnhvistyky]. 2-e vyd., dopovn. Kyiv : Akademiya, 2009. 376 s. URL: <https://academia-pc.com.ua/product/123>

4. Byeloz'orova O. M. *The discursive properties of the speech act of hinting (on the material of contemporary German language)* [Dyskursyvni vlastyvoli movlennyevoho aktu natyakannya (na materialy suchasnoyi nimets'koyi movy) : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.04. Kharkiv, 2007. 20 s.

5. Vykhoanets' I. R. *Grammar of the Ukrainian language. Syntax: textbook* [Hramatyka ukrayins'koyi movy. Syntaksys: pidruchnyk]. K. : Lybid', 1993. – 368 s.

6. Humenna I. R. *Communicative competence as one of the components of the professional culture of future physicians* [Komunikatyvna kompetentnist' yak odna iz skladovykh profesiynoyi kul'tury maybutnikh likariv]. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/377/1.pdf>

7. Zahnitko A.P. *Modern linguistic theories: Monograph* [Suchasni lnhvistychni teoriyi: Monohrafiya]. Vyd. 2-he, vypr. i dop. Donets'k: DonNU, 2007. 219 s. URL: <https://leksii.org/5-43710.html>

8. Zolotova H. A., Onypenko N. K. *Communicative grammar* [Kommunikatyvnaya hrammatyka]. Bol'shaya rossiyskaya entsyklopedyya. URL: <https://bigenc.ru/linguistics/text/2085636>
9. Kostusyak N. M. *The category of the method as an inter-level communicative category* [Kategoriya sposobu yak mizhrivneva komunikatyvna kategoriya]. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/1019/1.pdf>
10. Pentylyuk M. *Development of Ukrainian linguo-didactics in the context of the state standard of basic and complete education in Ukraine* [Rozvytok ukrayins'koyi linhvodydaktyky v konteksti derzhavnoho standartu bazovoyi i povnoyi osvity v Ukraini]. Visnyk L'viv. un-tu. Seriya filol. 2010. Vyp. 50. S.123–130.
11. Selivanova Ye. A. *Basics of linguistic theory of text and communication: A monographic study guide* [Osnovy lingvisticheskoy teorii teksta i komunikatsii: Monograficheskoye uchebnoye posobiye]. K.: Brama, Izd-vo Vovchok O. Yu., 2004. 336 s.
12. Selivanova O. O. *Current trends of modern linguistics (analytical review)* [Aktual'ni napryamy suchasnoyi linhvistyky (analytychnyy ohlyad)]. K., 1999. 148 s.
13. Stetsenko N. M. *Communicative competence as a component of professional training of a modern specialist* [Komunikatyvna kompetentnist' yak skladova profesiynoyi pidhotovky suchasnoho fakhivtsya]. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/2187/1.pdf>
14. Temnyk H. D. *Functional grammar of the Ukrainian language: tasks and scientific theories of creation* [Funktsional'na hrammatyka ukrayins'koyi movy: zavrannya ta naukovi teorii stvorennya]. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2013/funktsionalna-hrammatyka-ukrajinskoji-movyzavrannya-ta-naukovi-teoriji-stvorennya/>
15. Khoroshylova V.M. *Methodology of studying the strategy of the problem of images in the German-language Internet discourse* [Metodolohiya doslidzhennya stratehiyi zavrannya obrazy v nimets'komovnomu internet-dyskursi]. Zapysky z romano-hermans'koyi filolohiyi. Vyp. 2 (33). 2014. S. 132–140.
16. Yamshyn'ska N. V. *Study of grammatical material in foreign language lessons* [Navchannya hrammatychnoho materialu na zanyattyakh z inozemnoyi movy]. URL: <http://intkonf.org/yamshinska-n-v-navchannya-gramatichnogo-materialu-na-zanyattyah-z-inozemnoyi-movi/>

RESOURCES

(Vinn) – Vinnytske TTU – hroshei "kury ne kliuiut"? URL:
<http://svobodaslova.in.ua/news/read/722>

(Hryp) – Hryp ta yoho uskladnennia. URL:
<http://hudorba.pp.ua/2015/05/28/grip-ta-jogo-uskladnennya/>

(Iushch) – Yushchenko: Meni sumno vid pryznachennia Shufrycha ministrom. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/281349-yushchenko-meni-sumno-vid-pryznachennya-shufricha-ministrom>

Дата надходження до редакції – 01.10.2018 р.

Дата затвердження редакцією – 16.11.2018 р.

УДК 81`366+81`367^225

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2018.37.156-184>

Aytan Z. Aliyeva

SEMANTIC AND FUNCTIONAL FEATURES OF TAUROMACHY (BULLFIGHTING) VOCABULARY WITHIN THE FRAMEWORK OF COGNITIVE AND LINGUOCULTUROLOGICAL APPROACHES

***Abstract.** The article is dedicated to the investigation and interpretation of semantic and functional features of phraseological expressions and proverbs referring to tauromachy (bullfighting) within the framework of cognitive and linguoculturological approaches. The introduction of relevant examples in the article aims to detect these features. Tauromachy which is called "an art of bullfighting" is an inseparable part of Spanish culture. Corrida (bullfight) has deep historical roots and it is a specific, festive occasion belonging to the Spanish people. It has entered into the national consciousness of Spaniards, developed and reflected in all manifestation forms of their lives. In its turn, it has lead to the linguistic reflection of tauromachy vocabulary in the language. According to their use in the language, tauromachy terms have four levels: words referring to tauromachy which is a special field and used only in the bullfight, tauromachy words with figurative meaning that can be used as a*